

Calceolaria mexicana

Nomenclatuur/Etymologie

De geslachtsnaam *Calceolaria* is afgeleid van het Latijnse woord *calceolus*, wat 'schoentje' of 'pantoffeltje' betekent. Dit verwijst naar de opvallende en typerende vorm van de bloemen, die sterk lijken op een opgeblazen pantoffel of buidel. In het Nederlands staat het geslacht dan ook bekend als Pantoffelbloem of Pantoffelplant. Het soort-epitheton *mexicana* is een geografische aanduiding en betekent eenvoudigweg 'uit Mexico', wat verwijst naar een deel van zijn oorspronkelijke herkomst.

Taxonomie

- Rijk: *Plantae* (Planten)
- Orde: *Lamiales*
- Familie: *Calceolariaceae* (Pantoffelbloemfamilie)
- Geslacht: *Calceolaria*
- Soort: *Calceolaria mexicana*

Foto: Peter Hellings

Synoniemen

De taxonomie binnen het geslacht *Calceolaria* is complex en veranderlijk. *Calceolaria mexicana* wordt door sommige bronnen als synoniem beschouwd van de oudere naam *Calceolaria tripartita* Ruiz & Pav., vanwege de grote morfologische variabiliteit en de gedeelde habitats. Als ze als één soort worden beschouwd, is *C. tripartita* de geldige naam volgens de prioriteitsregel in de botanische nomenclatuur. Andere, minder gangbare synoniemen zijn historisch gebruikt, maar de relatie met *C. tripartita* is de meest relevante taxonomische kwestie.

Eventuele variëteiten en cultivars

Calceolaria mexicana is voornamelijk bekend als botanische soort en kent geen breed scala aan officieel geregistreerde cultivars. De plant wordt vaak gebruikt als een eenjarige zomerbloeiër in koelere klimaten. De meeste commercieel verkrijgbare 'Pantoffelplanten' zijn hybriden die behoren tot de *Calceolaria Herbeohybrida* groep, of hybriden van andere soorten zoals *C. integrifolia* (de tuinpantoffelplant). Een incidentele vermelding van een cultivar zou *Calceolaria* 'Walter Shrimpton' kunnen zijn, maar deze is waarschijnlijk een hybride en geen directe cultivar van *C. mexicana*. De soort zelf is wel zeer variabel (*polymorf*) in het wild.

Familie

De plant behoort tot de *Calceolariaceae*, de Pantoffelbloemfamilie. Historisch werd dit geslacht ingedeeld bij de *Scrophulariaceae* (Helmkruidfamilie).

Hoogte

Het is een kleine, kruidachtige plant. De stengels zijn rechtopstaand of slap (*lax*) en worden doorgaans niet veel hoger dan 25 tot 40 centimeter. De plant heeft een bossige, maar delicate groei.

Bloemkleur

De bloemkleur is helder goudgeel tot lichtgeel. De bloemen zijn zakvormig en verschijnen in clusters. In tegenstelling tot veel hybride *Calceolaria*'s, zijn de bloemen van *C. mexicana* doorgaans egaal van kleur, zonder de kenmerkende rode of paarse vlekken die op de binnenzijde van veel cultivars te vinden zijn.

Bladkleur

De bladeren zijn over het algemeen groen. Ze zijn gesteeld, kunnen enkelvoudig of samengesteld zijn (*pinnate* of *ternate*) en hebben een gezaagde of getande rand. De stengels en bladeren zijn vaak bedekt met klierharen, wat ze een licht kleverig gevoel kan geven.

Bloeiperiode

Calceolaria mexicana bloeit doorgaans gedurende een langere periode. In de natuurlijke habitat en in gematigde klimaten is de bloei te zien in de lente en zomer. Omdat de plant vaak als eenjarige wordt gekweekt, bloeit hij de gehele warme periode van het groeiseizoen.

Standplaats

De plant prefereert schaduwrijke tot halfschaduwrijke omstandigheden. Hij gedijt goed in koelere klimaten en is gevoelig voor hitte en droge lucht. De grond moet vochtig zijn, maar uitstekend gedraineerd om wortelrot te voorkomen. Hij wordt in de bergen vaak gevonden in vochtige, bosrijke gebieden of aan de randen van beken.

Herkomst

De plant is afkomstig uit Midden- en Zuid-Amerika, met een verspreidingsgebied dat zich uitstrekt van Centraal-Mexico zuidwaarts tot de Andes-regio van Zuid-Amerika. De naam *mexicana* benadrukt het voorkomen in Mexico.

Soort gewas

Het is een kruidachtige plant die afhankelijk van de groeiomstandigheden éénjarig of kortlevend meerjarig is. Vanwege zijn gevoeligheid voor vorst en hitte wordt hij in de meeste tuinen buiten zijn oorspronkelijke klimaat als eenjarige gekweekt.

Vermeerderingswijze

De meest gebruikelijke en eenvoudigste vermeerderingswijze is door zaad. Vanwege de korte levensduur en eenjarige gewoonte in veel streken, zaait de plant zichzelf in geschikte omstandigheden vaak gemakkelijk uit. Vermeerdering door jonge scheuten is in sommige gevallen ook mogelijk.

Klimaatzone (alleen usda-zones)

Als een plant die gevoelig is voor vorst, maar de voorkeur geeft aan koele temperaturen, is *Calceolaria mexicana* slechts winterhard in de warmere streken. Als vaste plant is hij geschikt voor USDA zones 9 tot 11, maar wordt in koudere zones (bijvoorbeeld 3 tot 8) meestal als eenjarige behandeld.

Insecten

De unieke pantoffelvormige bloem is aangepast aan een specifieke vorm van bestuiving die uniek is voor dit geslacht. De bloem bevat vaak een olieklertje. Bepaalde soorten bijen van het geslacht *Centris* verzamelen deze olie in plaats van nectar. De bij landt op de onderlip en de veerkrachtige bovenlip laat pollen vallen op de bij, waardoor kruisbestuiving plaatsvindt. *C. mexicana* volgt waarschijnlijk dit algemene bestuivingspatroon.

Voorzitter: voorzitter.nrv@gmail.com

Secretariaat: secretariaat.nrv@gmail.com

Webmaster: webmasternrv@gmail.com

Website: nrvwebsite.nl

Facebook: <https://www.facebook.com/groups/505404964892414>

Bronvermelding:

<https://en.wikipedia.org/wiki/Calceolaria>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Calceolaria>

https://www.picturethisai.com/nl/wiki/Calceolaria_mexicana.html

<https://backyardnature.net/mexnat/qto/calceola.htm>

<https://www.tuinadvies.nl/plantengids/1195/calceolaria/cultivars>

Samenvatting

Onderwerp	Resultaat
Nomenclatuur/Etymologie	<i>Calceolaria</i> (Latijn: <i>calceolus</i> = schoentje/pantoffel, verwijzend naar de bloemvorm); <i>mexicana</i> (uit Mexico, de herkomst).
Taxonomie	Rijk: <i>Plantae</i> , Familie: <i>Calceolariaceae</i> , Orde: <i>Lamiales</i> , Geslacht: <i>Calceolaria</i> , Soort: <i>Calceolaria mexicana</i> .
Synoniemen	Vaak als synoniem beschouwd van <i>Calceolaria tripartita</i> Ruiz & Pav.
Eventuele variëteiten en cultivars	Geen cultivars bekend. De meeste commerciële zijn hybriden uit de <i>Calceolaria Herbeohybrida</i> groep.
Familie	<i>Calceolariaceae</i> (Pantoffelbloemfamilie).
Hoogte	25 tot 40 centimeter.
Bloemkleur	Helder goudgeel tot lichtgeel, egaal van kleur.
Bladkleur	Groen, bladeren gezaagd/getand, vaak kleverig behaard.
Bloeiperiode	Lente en zomer.
Standplaats	Schaduwrijk/halfschaduwrijk; vochtige, goed gedraineerde, koele grond.
Herkomst	Midden- en Zuid-Amerika (van Mexico tot de Andes).
Soort gewas	Kruidachtige, éénjarige of kortlevende meerjarige plant.
Vermeerderingswijze	Zaad (vaak zelfzaaiend).
Klimaatzone (alleen usda-zones)	USDA zones 9 tot 11 (meestal als eenjarige in koudere zones 3–8).
Insecten	Bestuiving door specifieke <i>Centris</i> -bijen die olie verzamelen.